

FinRA, Finnish Reading Association, Turku, 15.8.2016

Oma kieli-opiskelukieli

Monikielinen oppilas

Annele Laaksonen, KT, EO

Daut Gerxhalija, omankielinen opettaja

Turun yliopisto, Turun normaalikoulu

Kielitietoinen koulu

Turun normaalikoulu

- ☞ Koulussa yli tuhat oppilasta, joista vieraskielisiä 650, eri kieliä n. 50
- ☞ Albaanioppilaita lukuvuonna 2015-2016 100,
- ☞ Testikokeilussa mukana 30 oppilasta
- ☞ Yhteistyö: luokanopettaja, erityisopettaja, OMO -opettaja ja S2-opettaja
- ☞ Kulttuurinen moninaisuus, **kielitietoisuus ja kielikasvatus** > kielikompetenssi > äidinkieli ja muut kielet, niiden rinnakkainen käyttö ja eritasoinen taito

Monikielisyys opetuksessa

- ☞ **Monikielisyyttä hyödynnetään yhä enemmän opetuksessa** opetussuunnitelman perusteiden mukaan. (2016) Eri oppiaineissa hankitaan tietoa eri kielillä. Tavoitteena on myös päästä irti kielten välisestä kilpailusta ja täten edistää integroitumista.
- ☞ (L. Nissilä, 2016)
- ☞ Suomessa opetus on pitkään pohjautunut ajatukselle, jonka mukaan oppilaat puhuvat äidinkielenään yhtä kieltä. Suomi on monikulttuurinen, Suomeen on tullut monikielisiä oppilaita eri maista.
- ☞ Äidinkielen ja kirjallisuuden lehtorin K. Rapatin sekä kielentutkija H. Lehtosen mukaan opetuksessa tulee hyödyntää monikielisyyttä. Yhä useampi lapsi ja nuori saattaa puhua kotona monia kieliä ja kokea myös suomen kielen yhdeksi äidinkielekseen.

Jatkoa....

- ❧ **Monikielisyys parantaa kielitietoisuutta** ja laajentaa ihmisten kuvaa siitä, kuka on suomalainen tai suomenkielinen.
- ❧ Se, että monikieliset käyttävät vuorovaikutuksessa eri kieliä, on normaalia.
- ❧ Kaikkia kieliä ei tarvitse osata, mutta on eduksi, jos oppilailla on vähäistäkin kielitaitoa useista eri kielistä. Kieltä ei tarvitse osata täydellisesti, jotta sitä voi puhua.

Havaintojamme oppilaiden kielen osaamisesta

Oppilaat olivat innostuneita oppimaan!

- ❧ **Oppilaat puhuvat useita kieliä samanaikaisesti** > oppilaat tuottavat ja ymmärtävät jonkin verran toistensa kieltä
- ❧ Kielen käyttö vaihtelee kontekstin mukaan
- ❧ Kodin vaikutus oman äidinkielen vahvistamiselle
- ❧ Sosiaalinen kieli- akateeminen kieli
- ❧ Tiedonalojen kieli
- ❧ Ei yhtä selkeää äidinkieltä - usea äidinkieli (isän kieli)
- ❧ Kielen eri osa-alueet kehittyvät eri tahtiin

Monilukutaidon kehittäminen

- ☞ Tekstit: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä sekä näiden yhdistelmiä
- ☞ Tekstimuodot: kirjoitettuja, puhuttuja, painettuja, audiovisuaalisia tai digitaalisia
- ☞ Monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa!

Kokeilun tavoite

- ☞ Arvioida luku- ja kirjoitustaidon kehittymistä oppilaan omalla kielellä ja suomen kielellä
- ☞ Edistää oppilaiden lukemaan oppimista ja tekstin merkityksen ymmärtämistä, kuullun ymmärtämistä ja kirjoittamista

Lisäksi :

- ☞ Opettajat vertailivat suomen ja albanian kielen ominaispiirteitä esim. kielellisen tietoisuuden osalta
- ☞ Tehtävät ja testit valittiin luokka- ja ikätason mukaan
- ☞ Opettajien ja oppilaiden vuorovaikutus hyvä > oppilaat tarttuivat innolla tehtäviin!

Lukutaito

☞ Hyvä luetun ymmärtäminen perustuu sujuvaan ja tarkkaan tekniseen lukutaitoon sekä kuullun ymmärtämisen taitoihin (Kendeou, Papadopoulos & Kotzapoulou, 2013). Koululaisen on hyvä oppia kahdenlaista lukutaitoa: verkkolukutaitoa ja syventävää, perinteistä lukemista.

PERUSLUKUTAIDON KEHITYS

- ☞ Kielellinen kehitys
- ☞ Kirjaintuntemus
- ☞ Kielellinen tietoisuus
- ☞ Nimeämisnopeus
- ☞ Sana- ja käsitevaraston laajuus
- ☞ Kuullun ymmärtäminen
- ☞ Metakognitiivinen tieto ja taito
- ☞ Ymmärtämisstrategioiden hallinta

Luetun ymmärtäminen

(Armi, Luku- ja kirjoitustaidon arviointimateriaali 2. luokalle)

Nokkela kettu

Luetun ymmärtäminen, 2-lkt N=15	suomen kieli	albanian kieli
Tytöt	12,5 / 16 (vv 8-16)	13,0 / 16 (vv 8-16)
Pojat	10,4 / 16 (vv 7-16)	12,6 / 16 (vv 7-16)

LY:n haasteet

- ❧ **Vaikeat käsitteet** molemmilla kielillä:
nokkela, kummissaan, ansa, pulaan, ennustus, kerskuminen
- ❧ **Oppilaiden tasoerot** teknisessä lukemisessa ja luetun ymmärtämisessä
- ❧ **Tyttöjen ja poikien erot** > pojilla enemmän tarkkaavaisuuden ja toiminnanohjauksen ongelmia
- ❧ **Vastaaminen lauseilla** > oman äidinkielen osaaminen vaikutti vastaamiseen

Kuullun ymmärtäminen

ALLU, ala-asteen lukutesti / J. Lindeman

Kuullun ymmärtäminen, 1-lkt N=15	suomen kieli	albanian kieli
Tytöt	21,8 / 25	23,8 / 25
Pojat	20,2 / 25	22,2 / 25

Kuullun ymmärtäminen - Yhteenvedo tuloksista

- ❧ **Väittämiä oli 25, jotka opettaja luki**
- ❧ **Kuullun ymmärtämisen haasteet:**
 - ❧ "Maanantai on syötävää..."
 - ❧ "Kesä on keskellä talvea..."
 - ❧ "Ihmisellä on monta varvasta",
 - ❧ **Oudot käsitteet molemmilla kielillä tai suomen kielellä:
kurnuttavat, lakkia, kypsä**
- ❧ **> kielen merkitys ja konteksti**
- ❧ **Keskittyminen ja tarkkaavaisuus**

Luetun ymmärtäminen, ARMI, Luku- ja kirjoitustaidon arviointi > piirtäminen ohjeen mukaan

Luetun ymmärtäminen, 2-lkt N=15	suomen kieli	albanian kieli
Tytöt	9,42 / 10	9,66 / 10
Pojat	8,63 / 10	9,13 / 10

KIRJOITUSTAIDON KEHITYKSEN KESKEISIÄ ENNUSTAJIA

- ✧ Kirjaintuntemus
- ✧ Fonologinen tietoisuus
- ✧ Visuo-motoriset taidot
- ✧ Sanavarasto
- ✧ Muisti
- ✧ Lukemisen sujuvuus
- ✧ Luetun ymmärtäminen

Kirjoittaminen sanelun mukaan

Kirjoittaminen, 1-luokkalaiset	Suomen kieli / albanian kieli
Tytöt	KA 9,25 / 12
Pojat	KA 6,62 / 12

Testisanat

- ❧ ui kirjaimen sana, jossa vain vokaaleja
- ❧ maa kolmen kirjaimen, mutta 2 äänteen sana, helppo konsonantti alussa
- ❧ emo 3 kirjainta, 3 äännettä, vokaalialkuinen, keskellä helppo konsonantti
- ❧ risu 4 kirjainta, vokaaleja ja konsonantteja
- ❧ myyrä 5 kirj. 4 äännettä, helppoja kons. + vok. pitkä vokaali
- ❧ metsä 5 kirj. 5 äännettä, vaikeita konsonantteja
- ❧ lumme 5 kirjainta, geminaatta
- ❧ lehti 5 kirjainta, tavunloppuinen
- ❧ runko 5 kirjainta, äng-äänne
- ❧ aallot 6 kirjainta, pitkän vokaalin jälkeen geminaatta

Tulokset

- ☞ **Testin tulokset melko hyvät! Erot pieniä!**
- ☞ **Hyvä kielitaito** näkyi sekä omalla kielellä että suomen kielellä
- ☞ **Heikko kielitaito** näkyi sekä omalla kielellä että suomen kielellä tehdyissä tehtävissä
- ☞ **Osalla oppilaista** oman kielen taso oli jonkin verran parempi kuin suomen kielen taso eri tehtävissä
- ☞ Kirjoittamisen taidot kielen taidoista haastavin
- ☞ Tyttöillä hieman paremmat tulokset kuin pojilla

Pohdintaa

- ☞ Tehtävien ja testien jaottaminen koko lukuvuodelle
- ☞ Tehtävien valikoiminen /kriteerit
- ☞ Tehtävien teko suomen kielellä ja omalla äidinkielellä / aikaväli
- ☞ Tehtävien kääntäminen albanian kielelle
- ☞ Tiedottaminen ja yhteistyö (opettajat; vanhemmat)
- ☞ Tehtäviin suunnittelu ja toteutus oman työn ohella
- ☞ > suunnittelu > mitä tavoitellaan, miten tuloksista hyötyvät oppilaat ja opettajat

Lähteet

- ❧ Kendeou, P., Papadopoulos, T. C., & *Kotzapoulou, M. (2013). Evidence for the Early Emergence of the Simple View of Reading in a Transparent Orthography. *Reading & Writing: An Interdisciplinary Journal*, 26, 189-204.
- ❧ Lerkkanen, M-K, Poikkeus A-M, & Ketonen, R. *Armi 1 ja 2. Luku- ja kirjoitustaidon arviointimateriaali*. WSOY, Oppimateriaalit. Helsinki.
- ❧ Lindeman J. *Ala-asteen lukutesti Allu*. Turun Oppimistutkimuskeskus. Turun yliopisto.
- ❧ H. Vaarala, N.Reiman, J.Jalkanen & L.Nissilä 2016.
- ❧ *Tilanne päällä! Näkökulmia S2-opetukseen*. Opetushallitus.